

10. juni 2021

Råd og vejledning som biodiversitet på Grundejerforeningen Næs-Skaverups fællesarealer

Efter henvendelse grundejerforeningens formand, var bestyrelsen og undertegnede på besigtigelse af foreningens fællesarealer den 6. maj 2021. Der er et rigtig fint potentiale i området og allerede mange fine arter.

Baggrund:

- Vordingborg Kommune er dels Vild Med Vilje partner og dels deltager kommunen i konkurrencen om at blive Danmarks Vildeste.
- Vordingborg Kommune arbejder med at inspirere borgere, foreninger, virksomheder mf. der ejer jord til at skabe mere natur på deres arealer.
- Vordingborg Kommune tilbyder en basisrådgivning til jordejere, med fokus på vildere haver/arealer.

Indhold:

Side 2-4: Først præsenteres 9 gode råd der er en general anvisning til hvordan I, både på fællesarealer og i haverne, kan arbejde for mere mangfoldighed.

Side 5-9: konkrete anbefalinger til Næs-Skaverup. Der vises eksempler på de gode elementer og som I skal bygge videre på.

De 9 gode råd:

Kvasbunker

Hvem lever der:

- Insekter, tusindben og edderkopper.
- Småfugle som Gærdesmutte, Solsort og Løvsanger finder gerne redested eller føde i kvasbunken.
- Pindsvin har brug for blad- og kvasbunker både på kolde dage og i vinterperioden.

Kvas er afklippede grene fra hække og beskæring af træer. Kvas kan lægges i en bunke eller laves som et naturhegn. Der fyldes løbende mere på, så slipper du for turen til grenpladsen.

Sten

Hvem lever der:

- Firben og padder har reder og overvintringssted i bunker af sten i blandet størrelser
- Mange insekter og andre smådyr bor under sten eller i stembunker, hvor de er godt beskyttet
- Mosser og laver kan gro direkte oven på stenens overflader

Sten kan placeres enkeltvis, i bunker eller gærde. Sten kan bruges skulpturelt eller som afgrænsning i haven, som stengærde eller bare sten der omkranser et bed.

Blomstrende buske og træer

Hvem er det godt for:

- Bier, sommerfugle, svirrefluer og biller kan finde nektar og pollen i blomsterne
- Larver af mange insekter lever på buske og træer bl.a. bruger Citronsommerfuglen tørst og vrietorn som værtsplante
- Frugt, nødder og bær fra træer og buske er fødekilde for mange eksempelvis; fugle, egern og mus

Blomstrende buske og træer der naturligt lever i Danmark er et must i en naturhave. Det kan være mirabel, hyld, hæg, tjørn, tørst, vilde roser og frugttræer.

Det lange græs

Hvem er det godt for:

- Græshopper, sommerfugle og biller kan leve i græsland
- Pattedyr som haren og rådyr holder af det lange græs
- Nogen svampe er knyttet til græsland

At lade græsset gro, er en enkel måde at få en vildere have. Men resultatet afhænger af jordbund, niveauet af næringsstoffer og hvor mange urter der er fra start. Det er altid vigtigt at slå græs og urter en gang om året med opsamling. Det afklippede materiale kan anvendes som gødning af hække og frugttræer.

Vilde urter

Hvem er det godt for:

- Mange insekter lever af på planter af vilde urter. Eksempelvis larver der spiser blade mv. eller næbmunde der suger plantesaft fra stængler
- Find sommerfuglen Lille ildfugl på alm. Syre og rødknæ; Almindelig blåfugl på Kællingetand, Rundbælg og andre ærteblomstrende
- Blomsterne på de vilde urter er nektar og pollenkilde til bier, sommerfugle, biller og svirrefluer

Vilde urter er de planter der vokser vildt i den danske natur. Nogen af dem er planter der traditionelt er blevet kaldt ukrudt. Man kan få vilde urter i haven ved at lade være at luge/slå græs eller ved at så frø fra naturen eller plant en tørv fra et artsrigt område. Planteskoler sælger visse vilde planter.

Store træer

Hvem er det godt for:

- Gamle træer er levested for mange organismer; mos og lav lever på grene og stammer
- Fugle, flagermus og egern lever i hulheder i stammer og store grene
- Mange svampe er knyttet til træ
- Masser af insektlarver holder til på blade, skud eller inde i stamme

Gamle træer er en uvurderlig kvalitet i en naturhave. Det tager tid for et træ at blive stort og gammelt, så pas godt på dem I har. Beskæring er en god mulighed hvis det fylder for meget.

Dødt ved – træ det ikke er levende

Hvem er det godt for:

- Døde eller døende træer er levested for mange svampearter
- Mange insekter lægger æg i stammer og større grene – hvor larverne kan leve
- Mange fugle at finde deres føde i form af larver og smådyr i det døde træ

Dødt ved i form af træstubbe, stammer og større grene er naturens eget insekthotel. Lad gerne stammen stå oprejst hvis det er muligt, ellers er bunker med trækævler også godt.

Vand

Hvem er det godt for:

- Vand tjener flere formål. Nogen dyr drikker af vandet, andre lever i det. Selv små steder med vand i er godt for naturen
- I vandhuller kan der leve frøer, tudser og salamandre
- Smukke guldsmede, rygsvømmere, vandkalve og mange andre insekter lever i vand
- Fugle holder af at bade og drikke vand både fra vandhuller og 'fuglebade'
- Pindsvin, flagermus og andre pattedyr drikker fra vandet

Vand er noget af det vigtigste for en mangfoldig have. Uanset om der er plads til mindre skåle og baljer med vand, eller om du kan anlægge et vandhul. Det giver vand til tørstige fugle, pindsvin, bier og andre smådyr. Husk altid at lægge en gren eller sten i vandet, som de kan sidde på.

Pletter med bar jord og bunker af jord

Hvem er det godt for:

- Vilde urter kan spire uden for megen konkurrence når der er pletter af bar jord
- Jordboende biller og bier skal kunne komme ned til jordoverfladen for at bygge reder
- Bunker af jord giver varme sydvendte miljøer, hvor både insekter og planter trives

Bar jord hist og her er godt i en naturhave. Du kan selv skrabe jorden bar i mindre pletter. Eller vent på at muldvarpen gør arbejdet for dig. En bunke af jord/sten giver variation i terrænet og skaber levested til forskellige planter og dyr.

De åbne arealer - plænerne:

Der er flere typer arealer, hvor næringsniveauet svinger meget. Der er typisk saltpåvirkning og mange arter der er salttolerante. På langt de fleste arealer er der et utrolig godt udgangspunkt og I er derfor meget heldige at I med få virkemidler kan gøre en stor sorskel.

Der er mange vilde urter af hjemmehørende blomster. Her er en kort liste med nogle af de arter jeg fandt på besigtigelsen 6. maj (de fleste bare til slægt, da en egentlig artsbestemmelse er svær på den årstid) :

- Kornet Stenbræk	- Ærenpris
- Alm. Knopurt	- Vild gullerod
- Blåhat	- Rejnfan
- Liden klokke	- Kløver
- Lancet vejbred	- Alm. Kohvede
- Brandbæger	- Hvid Okseøje
- Høgeurt	- Vild kørvel

Eksempler på arealer med stor variation i blomster/urter:

Kystnært areal med bidende stenurt der blomstre i maj. Den er indikation på lavt næringsniveau og god naturkvalitet. Ved p-pladsen ses også et varieret dække af urter. Det ser ikke ud af meget i maj, men kommer mange blomster til sommer.

Her er et af de mere næringsrige arealer, men hvor det ses at der også er en god variation

Anbefaling:

Der er rigtig mange urter i området, og med den rette slåning/høslet vil I kunne få et flot blomsterflor. Som beskrevet har I en sandet og næringsfattig jordbund mange steder. Jeg vil ikke anbefale at I udsår frø, da der allerede er masser af blomster. I kan evt sprede frø manuelt.

Slåningspraksis: Engen skal slås efter blomstring. Dvs første halvdel af september (vurder om der er mange insekter – så kan I vente til slut september/oktober). Det er vigtigt at materialet bliver fjernet. Ellers opbygges et tygt lag førne (plantemateriale) som på få år vil slå de blomstrende urter i hjel.

Mosaikslåning: Det er en god ide, hvis I laver et system så 1/3 -1/4 af arealet ikke bliver slået. Det kaldes mosaikslåning, hvor man roterer rundt fra år til år hvor der skal slås/ikke slås. Det har betydning for de insekter der overvintrer som larver i planter, samt fugle. Det er dog vigtigt at de meste bliver fjernet, ellers vil græsset overtage.

Tænk på hvordan en urokse eller hest ville havde spist for 1000 år siden. Der bliver der spist i bund i løbet af vinteren, men hist og her bliver der efterladt områder ugræsset. Variationen.

Konkret: I finder en entreprenør der kan slå **og fjerne** materialet 1 gang om året. Der skal dog slås stier oftere, så folk kan færdes rundt mellem huse og stranden mv.

Gamle træer – Blomstrende buske og træer – dødt ved – kvas:

I er ved at genplante hegnet langs kysten. I har et fint fokus med variation og hjemmehørende arter. I bør være opmærksom på at bevare gamle træer hvor det er muligt. De kan evt beskæres, men bevarelse af stamme og større grene er værdifuldt.

Dødt ved: Det er oplagt at få mere dødt eller døende ved på jeres arealer. Stammer og grene fra træer bliver til levesteder for svampe, biller, mosser mv.

På diget langs kanalen, vil det være oplagt at etablere nogle mindre buske og træer. Det vil give læ og ly for insekter, samt nye levesteder. OBS tjek med laugget.

Kvas: I kan etablere kvas bunker eller kvas hegn, som er gode leve og gemmesteder for mange arter; gærdesmutte, pindsvin og mange flere elsker bunker med grene.

Konkret: I kan udpege steder hvor I ønsker kvashegn eller bunker. Så kan foreningens medlemmer placere deres grenaffald der, i stedet for at køre på genbrugspladsen.

Skrab bar jord – nye spirrebede:

Områder med bar mineraljord er vigtig både for insekter og for muligheden for at små nye planter kan spirer (ellers taber de konkurrencen mod græsse og andre store urter).

I Naturen kommer sådanne områder automatisk via den dynamik og variation, eksempelvis heste eller køer laver, når de træde jorden op når den var våd. Eller mulvarper (OBS jeres bedste ven helt gratis arbejdskraft) og myrer der graver i jorden.

I har mulvarper, som gratis og automatisk gør arbejdet for jer. I kan evt. hver 2.-3. år lave skrab i tørven. Det kommer ikke så nøje præcis hvordan eller hvor stort. Hvis opgaven gives til en entreprenør, kan I bede dem skrab 20-30 plette af ca 1m², jævnt fordelt rundt på arealet. Det kan også gøres med håndkraft. I kunne tilbyde grundejerne at de må grave tørv med vilde urter op, som de kan implementere i deres have.

Sten

Flere steder på arealerne og langs kysten ligger der bunker med sten. Det er gode gemmesteder for bl.a. padde og firben. Desuden vokser der ofte laver og mosser på stenene. Disse mosser anvender nogle fugle som redemateriale.

Tilbud om oplæg, tur og/eller workshop til jeres medlemmer:

Vordingborg Kommune tilbyder samarbejdspartnere at afholde en tur/workshop for foreningens medlemmer.

Jeg kan holde et kort oplæg om hvad der kan gøres på jeres arealer. Der vil være god mulighed for spørgsmål og svar. Det kan både være på jeres generalforsamling eller en lørdag/søndag i eks. august, hvor vi går en tur i området.

Se mere på: vildevordingborg.dk

Her er der henvisninger til litteratur, udsendelser om anlæg af vilde haver mmm.

Med Venlig hilsen

Christina Kaaber-Bühler
Naturmedarbejder og naturvejleder
51316027,
ckaa@vordingborg.dk